

تحلیل توانمندی‌های توسعه گردشگری شهرستان ورزقان

ابراهیم علیپور^۱، عقیل خالقی^۲، رضا طالبی‌فرد^۳

(تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۱۱/۲۰، تاریخ تصویب: ۱۳۹۴/۸/۱۰)

چکیده

هدف از این تحقیق، شناسایی توانایی‌های توسعه گردشگری در شهرستان ورزقان در استان آذربایجان شرقی است. روش تحقیق از نوع کاربردی بوده و به شیوه توصیفی- تحلیلی می‌باشد، در این پژوهش، به دلیل تعدد شاخص‌های توسعه گردشگری شهرستان ورزقان به عنوان متغیر مستقل، از سوی دیگر به خاطر عدم امکان توضیح مفصل یکایک آن‌ها، به بررسی ویژگی‌ها، تعداد، تنوع و موقعیت فضایی- مکانی جاذبه‌های گردشگری شهرستان ورزقان و بررسی کلی متغیرهایی همچون امکانات ارتباطی، توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی و مدیریت شهرستان به عنوان متغیرهای وابسته پرداخته شده است. نتایج نشان می‌دهد گردشگران شهرستان ورزقان از لحاظ وضعیت جنسی بیشتر مرد، از لحاظ گروه سنی در دامنه سنی ۳۳-۲۸، وضعیت شغلی کارمند، وضعیت محل سکونت درون استانی که ۹۰ درصد از پاسخ‌گویان را شامل بوده است، از نظر محل اقامت، شهری، وسیله مورد استفاده‌شان وسیله نقلیه شخصی، از لحاظ میزان بازدید از مکان‌های گردشگری بیشتر از چهارمین بارشان بوده‌اند که به شهرستان ورزقان سفر می‌کرده‌اند و از نظر تحصیلات دارای مدرک لیسانس بوده‌اند. همچنین گردشگران شهرستان ورزقان (۱۶۱ نفر از جامعه آماری مورد مطالعه)، رضایت خود از شاخص‌های امکانات ارتباطی را به‌طور «متوسط» اعلام کرده‌اند، رضایت آنان (۱۲۲ نفر از جامعه آماری) از شاخص‌های توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی «زیاد» بوده، همچنین رضایتشان (۲۱۳ نفر از جامعه آماری) از شاخص‌های مدیریت شهرستان ورزقان در حد «متوسط» بوده است.

واژگان کلیدی: گردشگری، امکانات ارتباطی، توانمندی اجتماعی، مدیریت، ورزقان.

مقدمه

۱- کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، Sina alipour@gmail.com

۲- دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، khaleghi567@tabrizu.ac.ir، دانشگاه تبریز

۳- نویسنده مسئول، دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، R.Talebifard@Tabrizu.ac.ir، دانشگاه تبریز

امروزه در سطح جهانی، گردشگری پدیده‌ای اقتصادی، اجتماعی است که در طول دهه‌های اخیر توانسته است تحت عنوان صنعت جایگاه قابل توجهی را در مبادرات اقتصادی و فرهنگی ایفا نماید. اگر بخواهیم به کنکاش در امر گردشگری بپردازیم بدین نتیجه خواهیم رسید که گردشگری بیش از آنچه که یک صنعت باشد پدیده‌ای اجتماعی اقتصادی محسوب می‌شود. نگرشی بر روند برنامه‌ریزی‌های قبلی نشان می‌دهد که ضعف و نقص برنامه‌ریزی‌های ما در تمرکزگرایی بوده و سرمایه‌گذاری انحصاری در کلان شهرها ما را از توجه به شهرهای کوچک و نقش آن‌ها در توسعه کشور غافل نموده است مناطق گردشگری که در سطح ملی شناخته شده‌اند معمولاً به صورت دست‌نخورده باقی‌مانده‌اند و در این میان بحث جغرافیای گردشگری پیش می‌آید که عبارت است از مجموعه تأثیرات و روابط متقابلی که در نتیجه و حضور موقت و گذران اوقات فراغت فردی و گروهی افراد غیر محلی به وجود می‌آید (milleo; 2009: 13). با آغاز قرن بیستم با توجه به دگرگونی‌های وسیعی که در اوضاع اقتصادی، اجتماعی و صنعتی روی داد گرایش به ایجاد تنوع در محیط زندگی، گردشگری را گسترش داده است. انسان امروزی برای فرار از آلودگی صوتی، دغدغه‌های روزمره و برای فرار از تنش‌های محیط کار و تجدیدقوای روحی به مسافت اقدام می‌کند و این امر از طرفی به مناطق گردشگری که جذب گردشگر می‌نماید فواید بسیاری از جمله توسعه اقتصادی را به همراه دارد، هرچند مضراتی از جمله تهاجم فرهنگی و تخریب محیط‌زیست را نیز به همراه دارد؛ اما نمی‌توان به خاطر آن از این همه فواید گردشگری که از آن به عنوان صادرات نامرئی نامبرده می‌شود چشم پوشید. گردشگری سرتاسری شگرف و تأثیری غیرقابل انکار در زندگی جوامع دارد به همین جهت و با توجه به جمیع جهات باید با نظری بلند و مدیریت آگاهانه و عالمانه و با برنامه‌ریزی‌های درست، نه تنها از آثار منفی آن کاست بلکه در جهت گسترش آن تلاش نمود.

کشور ایران، به لحاظ استقرار در یک منطقه معتدل، دارای تنوع آب و هوایی بوده که باعث شده جاذبه‌های فراوان گردشگری پدید آید. استان آذربایجان شرقی دارای قابلیت‌های فراوان گردشگری است. شهرستان ورزقان به عنوان یکی از شهرستان‌های استان آذربایجان شرقی است که با وسعتی معادل ۴۹۱،۴۵ کیلومتر مربع مساحت، نهمین شهرستان استان آذربایجان شرقی از لحاظ وسعت است که در بخش شمالی استان و بر روی دامنه کوه‌های قره داغ جای گرفته است. از سمت شمال با شهرستان‌های کلیبر و جلفا، از شرق با شهرستان اهر و از طرف جنوب با شهرستان‌های هریس، تبریز و از غرب نیز با شهرستان مرند هم‌جوار است. در این پژوهش برای سنجش قابلیت‌های توسعه گردشگری در شهرستان ورزقان، بخش‌های مختلفی موردمطالعه قرار گرفتند که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به سه منطقه گردشگری با نام‌های منطقه گردشگری چیچکلو در دهستان اوزمدهل شمالی شهرستان ورزقان مربوط به بخش مرکزی ورزقان، منطقه گردشگری هفت‌چشمه در دهستان اوزمدهل شمالی شهرستان ورزقان مربوط به بخش مرکزی ورزقان و منطقه گردشگری آبشار گل آخر (به زبان محلی گول ایر) در دهستان ارزیل مربوط به بخش خاروانا در شهرستان ورزقان اشاره کرد. منطقه گردشگری چیچکلو در ۳۲ کیلومتری بخش مرکزی ورزقان، منطقه گردشگری هفت‌چشمه در ۴۰ کیلومتری بخش مرکزی ورزقان و منطقه گردشگری گل آخر در ۷۵ کیلومتری غرب شهرستان ورزقان در دهستان ارزیل بخش خاروانای شهرستان استقرار یافته است که همه مناطق گردشگری مذکور در فصل‌های بهار و بهار و بهیله فصل تابستان گردشگر جذب می‌کنند که بیشترشان از نوع طبیعت‌گرد (گردشگری طبیعت) هستند. سایر انواع گردشگری نیز در شهرستان ورزقان، گردشگران زیادی را به خود اختصاص می‌دهند. اما گردشگری طبیعت (اکوتوریستی)، نوع غالب گردشگری در شهرستان ورزقان است. البته در این پژوهش تمام انواع گردشگری مورد بحث و بررسی بوده و قابلیت‌های توسعه گردشگری در تمام انواع آن را شامل می‌باشد. با توجه به اهمیت توسعه گردشگری در شهرستان ورزقان به عنوان یکی از زیباترین شهرستان‌های استان آذربایجان شرقی و دارای پتانسیل جذب گردشگر به‌ویژه اکوتوریست، ضرورت تدوین چنین پژوهشی بیش از پیش آشکار می‌شود. انجام چنین پژوهشی، بر افزایش میزان آگاهی از سطح توسعه گردشگری در شهرستان ورزقان، امکان برنامه‌ریزی هر چه منسجم‌تر برای استفاده از جاذبه‌های گردشگری شهرستان

ورزقان و شناساندن آن‌ها در سطح کشور به توسعه اقتصادی شهرستان ورزقان و در نهایت توسعه شهرستان ورزقان خواهد انجامید که این توسعه در سطح توسعه استانی و کشور نیز تأثیر هرچند اندکی خواهد گذاشت که همه و همه وجود چنین پژوهشی را تأیید می‌کند. همسو با هدف تحقیق، پاسخ به سؤالات زیر ضروری به نظر می‌رسد:

۱. آیا مشکلات ارتباطی علت اصلی عدم توسعه گردشگری در شهرستان ورزقان می‌باشد؟
۲. آیا شهرستان ورزقان، پتانسیل‌های اجتماعی (نیروی کار، وضعیت سواد، سرمایه) و طبیعی در جذب گردشگر را دارا می‌باشد؟
۳. آیا مدیریت گردشگری شهرستان ورزقان در توسعه گردشگری شهرستان ورزقان مؤثر بوده است؟

فرضیات تحقیق

۱. به نظر می‌رسد عدم وجود امکانات ارتباطی، علت اصلی عدم توسعه گردشگری در شهرستان ورزقان است؛
۲. به نظر می‌رسد شهرستان ورزقان توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی فراوانی را در جذب گردشگر دارا می‌باشد؛
۳. به نظر می‌رسد بین مدیریت شهرستان ورزقان و توسعه گردشگری در شهرستان ورزقان رابطه معناداری وجود دارد.

پیشینه تحقیق

در ایران پژوهش‌های زیادی در این خصوص انجام یافته است که به عنوان سابقه علمی پژوهش محسوب می‌گردند. بعضی از مطالعاتی که در آن‌ها به بررسی توسعه گردشگری در استان آذربایجان شرقی پرداخته شده است در جدول شماره (۱) ارائه شده است.

جدول شماره ۱: نمونه‌ای از پژوهش‌های انجام‌یافته در خصوص توسعه گردشگری در استان آذربایجان شرقی

ردیف	محقق	عنوان	نتیجه
۱	زنده‌دل حسن و دستیاران (۱۳۷۳)	مجموعه راهنمای جامع جهانگردی (استان آذربایجان شرقی)	ارائه مباحث کوتاهی در خصوص مشکلات توسعه گردشگری و ارائه راهکار برای آن

۲	زنده‌دل حسن و دستیاران (۱۳۷۶)	مطالعات و برنامه‌ریزی صنعت گردشگری در آذربایجان شرقی	ارائه مباحث کوتاهی در خصوص مشکلات توسعه گردشگری و ارائه راهکار برای آن
۳	اسماعیلی صالح (۱۳۷۸)	آذربایجان شرقی و شیوه‌های جذب گردشگر	پرداختن به جاذبه‌های گردشگری استان و ارائه ایده‌های خوبی در جهت توسعه گردشگری در استان
۴	سازمان هواشناسی کشور (۱۳۷۹)	طرح توسعه گردشگری استان‌ها	توجه به نقش اقلیم و شرایط آب و هوایی در صنعت گردشگری و اندکی هم بحث در مورد وضعیت گردشگری در استان و جاذبه‌های آن
۵	اداره امور سیاحتی استان آذربایجان شرقی (۱۳۸۰)	جاذبه‌های سیاحتی، زیارتی و تاریخی استان آذربایجان شرقی	معرفی جاذبه‌ها
۶	دخیلی کهنمودی جواد (۱۳۸۲)	بررسی راهکارهای توسعه گردشگری در استان آذربایجان شرقی	بررسی مسائل و مشکلات، تنگناها و ارائه راهکارهایی در خصوص صنعت گردشگری در استان آذربایجان شرقی
۷	ولیزاده، حمید (۱۳۸۵)	چالش‌های فراروی صنعت گردشگری در ایران با تأکید بر کلان شهر تبریز	شناسایی توان‌های بالقوه گردشگری تبریز و محدودیت‌های آن

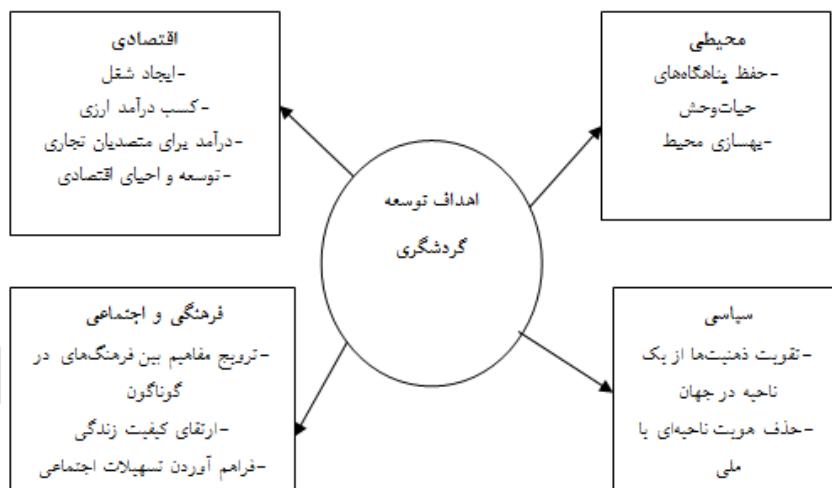
منبع: نگارندگان

مبانی نظری

گردشگری واژه‌ای فرانسوی است که به معنای پیمودن، سیرکردن و گردش نمودن به کاررفته است (محلاطی، ۱۳۸۰: ۱۲). در فرهنگ و ادبیات فارسی، جهانگردی به سفر کردن در اقطار عالم، به منظور تفرج، سیاحت، زیارت و مسافت به مقصدی و بازگشت به محل سکونت اصلی اطلاق گردیده و سفرهای کوتاه و موقتی از منطقه‌های خارج از محل کار و سکونت اصلی به منظور سیر و سیاحت تعریف شده است. (کاظمی، ۱۳۸۰: ۲۳). سازمان جهانی گردشگری^۱، گردشگری را چنین معرفی می‌کند: گردشگری عبارت است از مجموعه کارهایی که یک فرد در سفر و در مکانی غیر از محیط عادی خود انجام می‌دهد. این سفر پیش از یک سال طول نمی‌کشد و هدف آن سرگرمی، تفرج، استراحت، ورزش و فعالیت‌های دیگر است (rstmi، ۱۳۸۹: ۱۶).

اصطلاح گردشگری از قرن نوزدهم معمول شد. در آن زمان اشرافزادگان فرانسه می‌بايست برای تکمیل تحصیلات و کسب تجربه‌های لازم زندگی، اقدام به مسافرت می‌نمودند. این جوانان در آن زمان گردشگر نامیده می‌شدند، بعدها این اصطلاح در فرانسه در مورد کسانی به کار رفت که اصولاً به این منظور سفر می‌کردند (ضوانی، ۱۳۷۴: ۲۷). رشد شتابان صنعت گردشگری، طی دهه‌های گذشته و آینده‌نگری‌های مبتنی بر آن، همراه با تأکیدی که اقتصاددانان، کارشناسان و فن‌گرایان کشورهای رو به رشد، بر تقویت و پشتیبانی این صنعت، در جهت اهداف توسعه پایدار مفهوم تازه‌های را در مدیریت گردشگری مطرح کرده است، که ما از آن، به عنوان توسعه پایدار صنعت گردشگری یاد می‌کنیم. این استراتژی نه تنها کشورهای در حال توسعه، بلکه جهان صنعتی را نیز شامل می‌شود (دخیلی کهنمودی، ۱۳۸۲: ۳۲). دو مفهوم توسعه گردشگری و توسعه پایدار شهری، به دلیل تقارب معانی به جای یکدیگر بکار می‌روند حال آنکه پایداری مجموعه‌ای از وضعیت‌ها را شامل می‌شود که در بستر زمان، استمرار دارد درحالی که توسعه پایدار فرآیندی را تداعی می‌کند که در بستر آن، پایداری می‌تواند پدیدار شود (rstmi، ۱۳۸۹: ۳۲). نظر به اصول گردشگری پایدار همچون استفاده از ماهیت

پایدار گونه منابع طبیعی و اجتماعی و همچنین مفهوم توسعه پایدار، امروزه توسعه پایدار در زمینه گردشگری نیز می‌تواند در خصوص استفاده بهینه از امکانات طبیعی و اجتماعی مناطق گردشگری مورد توجه باشد. مدیریت منابع از سه دیدگاه طبیعی، اجتماعی و اقتصادی مورد بررسی است. در دیدگاه طبیعی مدیریت تعديل کننده‌های طبیعی- در دیدگاه اقتصادی، پایداری درآمد بالا در شهرهای کوچک- و دیدگاه اجتماعی حداقل تغییرپذیری اراضی و پایداری رسوم فرهنگی است. بدیهی است که توسعه پایدار گردشگری در صورتی میسر خواهد شد که استفاده بهینه از امکانات طبیعی و اجتماعی به عمل آید (کاخکی، ۱۳۸۵: ۲۱۷). در نتیجه طرح نظریه عمومی سیستم‌ها در دهه ۱۹۶۰ و به دنبال آن تصویب قانون برنامه‌ریزی شهری و روستایی در سال ۱۹۶۸ که به جایگزینی الگوی طرح‌های ساختاری به جای الگوی طرح‌های جامع سنتی منجر شد گرایش بهنوعی برنامه‌ریزی منعطف‌تر، متنوع‌تر و پویاتر مورد توجه واقع شده است. مجموعه این تحولات، در نهایت به دوری از برنامه‌ریزی متصرک و تأکید بر برنامه‌ریزی محلی و مشارکت و درک متقابل گردشگران و مردم منطقه گردشگری به توسعه فرهنگ گردشگری منجر خواهد گردید(مرکز مطالعات تحقیقات شهرسازی، ۱۳۷۹: ۸۴). با رشد و توسعه شهری و گسترش امکانات، نیاز بشر به گذران اوقات فراغت ضرورت توسعه گردشگری را باعث شده و اهداف گوناگونی را دارا می‌باشد. پیتر هال اهداف توسعه گردشگری را به چهار نوع محیطی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی و اجتماعی تقسیم می‌کند(شکل ۱).

شکل شماره ۱: اهداف توسعه گردشگری(Hall; 1993)

بر اساس پیش‌بینی سازمان جهانی گردشگری که در مجمع عمومی استانبول مطرح شده است گردشگری تا سال ۲۰۲۰ رشد بسیار چشمگیری خواهد یافت و ۱/۶ میلیارد نفر گردشگر از کشورهای مختلف جهان بازدید خواهند کرد و سالانه بیش از ۲ تریلیون دلار یعنی روزانه ۵ میلیارد دلار در کشورهایی که مسافت می‌کنند خرج خواهند کرد. چین نخستین مقصد گردشگران و چهارمین بازار مولد گردشگری تا سال ۲۰۲۰ خواهد بود (جدول ۲)،(دیلمانی، ۱۳۷۸: ۳۴۲-۳۴۰).

جدول شماره ۲: پیش‌بینی تعداد گردشگران در مناطق مختلف برای سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۲۰ (میلیون نفر)

مناطق	سال ۱۹۹۹	پیش‌بینی سال ۲۰۱۰	پیش‌بینی سال ۲۰۲۰
آفریقا	۲۶/۸	۴۷	۷۷/۳
آمریکا	۱۲۳/۹	۱۹۰/۴	۲۸۲/۳
شرق آسیا و اقیانوسیه	۹۷/۲	۱۹۵/۷	۲۹۷/۲

۷۱۷	۵۲۷/۳	۳۹۴/۱	اروپا
۶۸/۵	۳۵/۹	۱۷/۹	خاورمیانه
۱۸/۸	۱۰/۶	۵/۷	جنوب آسیا
۱۵۶۱/۱	۱۰۰۰/۶۴	۶۴۴/۴	عمان

(دخیلی کهنمومی: ۱۳۸۲: ۵۰)

شرایط اقتصادی و بینش فرهنگی و اجتماعی مردم، با توجه به تسهیلات و امکانات و تأسیسات گردشگری موجود زمینه‌های لازم را برای گذران اوقات فراغت آن‌ها به وجود آورد. به‌گونه‌ای که هر یک از گروه‌های انسانی، در جوامع مختلف شیوه‌های متفاوتی از گذران اوقات فراغت را بر می‌گیریند و این شیوه‌های متفاوت، پیامدهایی دارد که در جدول شماره ۳ به آن‌ها اشاره می‌شود. ایران به دلیل موقعیت خاص گرفتاری خود و با داشتن ویژگی‌های فرهنگی و تاریخی و طبیعی در زمان‌های گذشته همواره به عنوان یکی از مقاصد سیاحان و گردشگران مطرح بوده است (دخیلی کهنمومی، ۱۳۸۲: ۵۰).

روش تحقیق

روش تحقیق با توجه به موضوع و زمینه تحقیق آن از نوع کاربردی بوده و به دلیل بررسی وضع موجود و تحلیل آن برای ارائه راهکارهای مناسب به شیوه توصیفی- تحلیلی می‌باشد، همچنین روش مورد استفاده در این پژوهش، روش میدانی و مراجعه حضوری و گردآوری اطلاعات از طریق ابزارهایی مانند پرسشنامه و مصاحبه انجام یافته است؛ و پرسشنامه‌ها به صورت تصادفی بین گردشگران تقسیم شده است. برای گردآوری ادبیات موضوع از روش کتابخانه‌ای و استنادی و برای جمع‌آوری داده‌های میدانی موردنیاز از افراد نمونه از پرسشنامه استفاده شده است. پرسشنامه محقق ساخته با توجه به رویکردهای نظری و تجربی پژوهش تنظیم شده است؛ بنابراین مهم‌ترین ابزار مورد استفاده در این پژوهش برای گردآوری اطلاعات مورد نیاز، پرسشنامه است که شامل ۲۷ سؤال می‌باشد. پرسشنامه تهیه شده شامل سوالات باز و بسته بوده که بیشتر حجم آن را سؤالات بسته در برگرفته‌اند و با استفاده از طیف لیکرت تنظیم شده است.

در این پژوهش، به دلیل تعدد شاخص‌های توسعه گردشگری شهرستان ورزقان به عنوان متغیر مستقل، و به خاطر عدم امکان توضیح مفصل یکایک آن‌ها، به بررسی ویژگی‌ها، تعداد، تنوع و موقعیت فضایی- مکانی جاذبه‌های گردشگری شهرستان ورزقان و بررسی کلی متغیرهایی همچون امکانات ارتباطی، توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی و مدیریت شهرستان به عنوان متغیرهای وابسته پرداخته شده است. برای اندازه‌گیری و سنجش پایایی پرسشنامه‌ها از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شده است. آلفای کرونباخ همسانی درونی یا ثبات درونی سؤال‌ها را ارزیابی می‌کند و نشان می‌دهد که سؤال‌های آزمون تا چه حد، برای اندازه‌گیری ویژگی مورد نظر با یکدیگر هماهنگی دارند (جدول شماره ۳).

جدول شماره ۳: متغیرهای کلی تحقیق، شاخص‌های سنجش متغیرها و درصد روایی آن‌ها

متغیر	شاخص‌ها و سوالات سنجش متغیر	روایی
اماکن ارتباطی	وضعیت، کیفیت و ایمنی جاده‌ها وضعیت دسترسی به مکان‌های گردشگری	%۶۷
توانمندی‌های طبیعی و اجتماعی	رفتار و برخورد شهروندان و اهالی محل دسترسی به آب سالم پاکیزگی محیط رضایت از وضعیت پاکیزگی	%۶۵

	وجود افراد آموزش دیده و متخصص در مورد گردشگری	
:۱/۶۶	وضعیت امکانات خرید نحوه برخورد نیروی انتظامی مدیریت گردشگری شهرستان ورزقان میزان تبلیغات جاذبه‌های گردشگری تعداد و کیفیت مکان‌های فروش مواد غذایی وضعیت قیمت مواد غذایی میزان رضایت از تبلیغات جاده‌ای و هدایت و راهنمایی گردشگران میزان رضایت از امکانات و خدمات رفاهی و اقامتی میزان رضایت از نحوه مدیریت رضایت کلی از سفر به شهرستان ورزقان میزان رضایت از نحوه مدیریت گردشگری شهرستان میزان سرمایه‌گذاری خارجی در شهرستان	مدیریت شهرستان

منبع: یافته‌های تحقیق

برای سنجش هر یک از متغیرها به ترتیب از ۲، ۵ و ۱۲ گویه استفاده شده است که در مجموع با احتساب گویه‌های شناسایی، کل پرسشنامه شامل ۲۷ گویه می‌باشد. گویه‌ها بر اساس طیف لیکرت و پیوستار پاسخ‌ها بر پایه طیفی از خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم و خیلی کم تنظیم و نمره‌گذاری شده‌اند؛ و به ترتیب نمره‌های ۵، ۴، ۳، ۲، ۱ به گزینه‌ها تعلق گرفته‌اند. همه گویه‌ها نیز به صورت مثبت نمره‌گذاری شده‌اند. همچنین با توجه به تحلیل رابطه امکانات ارتباطی، مدیریت و توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی مشخص می‌شود که این سه عامل بیان شده ۹۶ درصد از واریانس (تغییرات) متغیر توسعه گردشگری در شهرستان ورزقان دارا بوده و لذا تحقیق از پایایی بالایی برخوردار است.

در این پژوهش، جامعه آماری مورد نظر، کلیه افرادی هستند که جهت گذراندن وقت خود به اماكن و مناطق تاریخی، طبیعی، مذهبی شهرستان ورزقان سفر کرده‌اند. و از این میان تعداد ۳۸۱ نفر گردشگر به علت پراکنش جاذبه‌ها و پتانسیل‌های گردشگری در بخش‌های مختلف شهرستان، به صورت تصادفی به عنوان نمونه، جهت سنجش قابلیت‌های توسعه گردشگری در شهرستان ورزقان، انتخاب شدند.

بر اساس اطلاعات اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان آذربایجان شرقی، میانگین کل گردشگران شهرستان ورزقان در سال ۱۳۸۸، بالغ بر ۵۰ هزار نفر بوده، بنابراین برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شده است که تعداد حجم نمونه برای پرسشگری برابر با ۳۸۱ نفر بوده است.

$$n = \frac{\frac{(1/96)^2(0/5 \times 0/5)}{(0/05)^2}}{1 + \frac{1}{50000} \left(\frac{(1/96)^2(0/5 \times 0/5)}{(0/05)^2} - 1 \right)} = 381 \quad n = \frac{\frac{t^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left(\frac{t^2 pq}{d^2} - 1 \right)} = 381$$

$$t = 1/96 \quad p = 0/5 \quad q = 0/5 \quad d = 0/05 \quad n = 50000$$

یافته‌های تحقیق

در این بخش از پژوهش حاضر به بررسی و تحلیل یافته‌های تحقیق می‌پردازیم. ابتدا به بیان نتایج توصیفی و یک متغیره تحقیق می‌پردازیم و سپس به بررسی فرضیه‌ها پرداخته و آن‌ها را تحلیل خواهیم کرد.

نتایج توصیفی تحقیق

وضعیت جنسی پاسخگویان

با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول شماره ۴ از بین پاسخگویان نمونه آماری، ۲۸۷ نفر مرد هستند که ۷۲/۸ درصد کل پاسخگویان را تشکیل می‌دهند و ۹۴ نفر زن هستند که حدود ۲۳/۹ درصد کل پاسخگویان را شامل می‌شوند.

جدول شماره ۴: توزیع فراوانی پاسخگویان به تفکیک جنسیت

درصد فراوانی تجمعی	درصد فراوانی	فراوانی	جنس
۷۵/۳	۷۲/۸	۲۸۷	مرد
۱۰۰	۲۳/۹	۹۴	زن
-	۳/۳	۳۱	گم شده
-	۱۰۰	۳۸۱	کل

منبع: یافته‌های تحقیق

وضعیت سنی پاسخگویان

با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول شماره ۵ بیشترین تعداد پاسخگویان از لحاظ سنی در گروه سنی ۲۸ تا ۳۳ سال قرار دارند که ۳۲ درصد از کل پاسخگویان را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین کمترین میزان فراوانی مربوط به گروه سنی ۴۳ تا ۴۸ سال است که ۳/۱ درصد از کل پاسخگویان را در بر می‌گیرد. میانگین سنی پاسخگویان نیز ۲۷ بوده است.

جدول شماره ۵: توزیع فراوانی پاسخگویان به تفکیک گروه سنی

درصد فراوانی تجمعی	درصد فراوانی	فراوانی	گروه سنی
۲۶/۵	۲۶/۵	۱۰۱	۱۸-۲۳
۴۵/۶	۲۸/۱	۱۰۷	۲۳-۲۸
۸۶/۶	۳۲	۱۲۲	۲۸-۳۳
۹۳/۲	۶/۶	۲۵	۳۳-۳۸
۶۹/۹	۳/۷	۱۴	۳۸-۴۳
۱۰۰	۳/۱	۱۲	۴۳-۴۸
-	۱۰۰	۳۸۱	کل

منبع: یافته‌های تحقیق

وضعیت میزان تحصیلات

با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول شماره ۶ کمترین فراوانی از نظر میزان تحصیلات مربوط به گروه تحصیلی زیر دیپلم است که ۱۳/۴ درصد از پاسخگویان را به خود اختصاص داده است. تعداد ۵۹ نفر از پاسخگویان دارای مدرک دیپلم

بوده‌اند که ۱۵/۵ درصد از کل پاسخگویان را به خود اختصاص داده‌اند. ۵۲/۵ درصد از افراد نمونه آماری لیسانس بوده‌اند که بیشترین فراوانی را در جامعه آماری دارا بودند؛ و ۱۸/۶ درصد از کل افراد نمونه آماری را افراد دارای فوق‌دیپلم به خود اختصاص می‌دهند. با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول و همچنین نموذارهای ذیل جامعه آماری پژوهش از نظر میزان تحصیلات در سطح تقریباً نرمالی قرار دارد.

جدول شماره ۶: توزیع فراوانی پاسخگویان به تفکیک میزان تحصیلات

درصد فراوانی تجمعی	درصد فراوانی	فراوانی	میزان تحصیلات
۱۳/۴	۱۳/۴	۵۱	زیر دیپلم
۲۸/۹	۱۵/۵	۵۹	دیپلم
۱۰۰	۱۸/۶	۷۱	فوق‌دیپلم
۸۱/۴	۲۵/۵	۲۰۰	لیسانس
-	۱۰۰	۳۸۱	کل

منبع: یافته‌های تحقیق

وضعیت شغلی پاسخگویان

با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول شماره ۷، ۳۲/۴ درصد کارمند با بیشترین فراوانی بوده‌اند. وضعیت شغلی مهندس و خانه‌دار نیز با کمترین فراوانی ۲/۴ درصد از کل پاسخگویان را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین ۲۸/۷ درصد شغل آزاد داشته‌اند. ۲۲/۰۲ درصد از پاسخگویان نیز دانشجو بوده‌اند.

جدول شماره ۷: توزیع فراوانی پاسخگویان به تفکیک وضعیت شغلی

درصد تجمعی فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی	وضعیت شغلی
۸۲/۲	۳۲/۴	۱۰۶	کارمند
۵۰/۸	۲۸/۷	۹۴	آزاد
۲۲	۲۲	۷۲	دانشجو
۷/۸۸	۵/۵	۱۸	کارگر
۴/۹۱	۲/۸	۹	مهندس
۹۳/۹	۲/۴	۸	خانه‌دار
۹۶/۳	۲/۴	۸	روحانی
۱۰۰	۳/۷	۱۲	بیکار
-	۱۰۰	۳۸۱	کل

منبع: یافته‌های تحقیق

وضعیت محل سکونت پاسخگویان

براساس اطلاعات ارائه شده در جدول شماره ۸ از تعداد کل پاسخگویان، ۳۴۳ نفر از بازدیدکنندگان ساکن شهرهای استان هستند که ۹۰ درصد از پاسخگویان را شامل می‌شوند. همچنین ۳۸ نفر از بازدیدکنندگان ساکن شهرهای خارج از

استان می باشدند که ۱۰ درصد از پاسخگویان را در بر می گیرند. در نمودار دایره‌ای وضعیت سکونت بازدیدکنندگان مقدار ۳ درصد محل سکونت خود را معلوم نکرده‌اند که در جدول اطلاعات آن برای روند بودن اعداد و اطلاعات آورده نشده است.

جدول شماره ۸: توزیع فراوانی پاسخگویان به تفکیک وضعیت محل سکونت

درصد تجمعی فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی	محل سکونت
۹۰	۹۰	۳۴۳	درون استانی
۱۰۰	۱۰	۳۸	برون استانی
-	۱۰۰	۳۸۱	کل

منبع: یافته‌های تحقیق

وضعیت پاسخگویان از نظر استفاده از نوع وسیله نقلیه جهت عزیمت به محل بازدید

با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول شماره ۹، ۵۸ درصد از بازدیدکنندگان از مناطق گردشگری مورد نظر برای عزیمت به این مکان‌ها از وسائل نقلیه شخصی خود استفاده کرده‌اند. ۲۶.۲ درصد از بازدیدکنندگان برای رفتن به این مکان‌های گردشگری از وسائل نقلیه عمومی استفاده کرده‌اند. همچنین ۱۵.۸ درصد از بازدیدکنندگان برای رفتن به این مکان‌های گردشگری از وسائلی غیر از وسائل نقلیه شخصی و عمومی مانند پیاده‌روی و غیره استفاده کرده‌اند.

جدول شماره ۹: توزیع فراوانی پاسخگویان به تفکیک استفاده از نوع وسیله نقلیه جهت عزیمت به محل بازدید

درصد فراوانی تجمعی	درصد فراوانی	فراوانی	نوع وسیله
۵۸	۵۸	۲۱۹	شخصی
۸۴/۲	۲۶/۲	۱۰۰	عمومی
۱۰۰	۱۵/۸	۶۳	غیره
-	۱۰۰	۳۸۱	کل

منبع: یافته‌های تحقیق

وضعیت پاسخگویان از نظر میزان بازدید از مکان‌های گردشگری

با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول شماره ۱۰، از میان کل بازدیدکنندگان جامعه آماری ۱۳/۶ درصد برای اولین بار از مکان‌های گردشگری مورد نظر بازدید کرده‌اند. ۸.۶ درصد از کل بازدیدکنندگان برای دومین بار از مکان‌های مورد نظر بازدید کرده‌اند. ۱۶ درصد از پاسخگویان برای سومین بار به مکان‌های موردنظر مسافت کرده‌اند. همچنین ۵/۶ درصد برای چهارمین بار و ۵۶.۲ درصد نیز بیشتر از چهار بار به این مکان‌ها مسافت کرده‌اند.

جدول شماره ۱۰: توزیع فراوانی پاسخگویان به تفکیک میزان بازدید از مکان‌های گردشگری

درصد فراوانی تجمعی	درصد فراوانی	فراوانی	تعداد بازدید
۱۳/۶	۱۳/۶	۵۰	اولین بار
۲۲/۲	۸/۶	۳۰	دومین بار
۳۸/۲	۱۶	۵۹	سومین بار
۴۳/۸	۵/۶	۲۹	چهارمین بار
۱۰۰	۵۶/۲	۱۹۰	بیشتر
-	۱۰۰	۳۸۱	کل

منبع: یافته‌های تحقیق

نتایج استنباطی و دومتغیره پژوهش

آزمون فرضیه اول

«به نظر می‌رسد عدم وجود امکانات ارتباطی، علت اصلی عدم توسعه گردشگری در شهرستان ورزقان است». از آنجایی که هر دو متغیر مستقل (توسعه گردشگری در ورزقان) و وابسته (وجود امکانات ارتباطی) در سطح رتبه‌ای اندازه‌گیری شده‌اند، لذا برای سنجش رابطه بین این دو متغیر از آزمون رتبه‌ای اسپیرمن استفاده شده است (جدول شماره ۱۱).

جدول شماره ۱۱: متغیرها و شاخص‌های مورد سنجش

شاخص‌ها	متغیر
وضعیت، کیفیت و ایمنی جاده‌ها	امکانات ارتباطی
وضعیت دسترسی به مکان‌های گردشگری	

منبع: یافته‌های تحقیق

وضعیت پاسخگویان از نظر نمره‌های اکتسابی در شاخص ارتباطات

با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول شماره ۱۲، ۵۷ نفر نمره ۷-۳ گرفته‌اند که ۱۵ درصد از کل پاسخگویان را به خود اختصاص داده‌اند. ۱۶۱ نفر نمره ۷-۱۱ گرفته‌اند که ۴۲/۳ درصد از پاسخگویان را شامل می‌شود. ۱۰۶ نفر نیز نمره ۱۱-۱۵ کسب کرده‌اند. همچنین ۵۷ نفر از پاسخگویان نمره ۱۹-۱۵ دریافت نموده‌اند که ۱۵ درصد کل پاسخگویان را شامل می‌شوند.

جدول شماره ۱۲: توزیع فراوانی پاسخگویان به تفکیک میزان نمره‌های اکتسابی در شاخص ارتباطات

درصد فراوانی تجمعی	درصد فراوانی	فراوانی	نمرات
۱۵	۱۵	۵۷	کم (۷-۳)
۵۷/۲	۴۲/۳	۱۶۱	متوسط (۱۱-۷)
۸۵/۰	۲۷/۸	۱۰۶	زیاد (۱۵-۱۱)
۱۰۰	۱۵	۵۷	بسیار زیاد (۱۹-۱۵)
-	۱۰۰	۳۸۱	کل

منبع: یافته‌های تحقیق

نتایج به دست آمده در جدول شماره ۱۳ نشان می‌دهد ضریب همبستگی بین دو متغیر «توسعه گردشگری در ورزقان» و «امکانات ارتباطی»، در سطح اطمینان ۹۵ درصد برابر با ۰/۹۳۳ معنی‌دار است. این بدان معنی است که همبستگی مثبت قوی بین این دو متغیر وجود دارد؛ و بین توسعه گردشگری در ورزقان و وجود امکانات ارتباطی رابطه معناداری وجود دارد، یعنی هرچه امکانات ارتباطی افزایش یابد توسعه گردشگری در ورزقان نیز افزایش خواهد یافت؛ لذا فرضیه فوق تائید می‌شود.

جدول شماره ۱۳: ضریب همبستگی اسپیرمن برای توسعه گردشگری و وجود امکانات ارتباطی

توسعه گردشگری در ورزقان	وجود امکانات ارتباطی	وجود امکانات ارتباطی همبستگی اسپیرمن
۰/۹۳۳	۱	

معناداری (Sig)	* / ۰۰۰	*
توسعه گردشگری در ورزقان همبستگی اسپیرمن معناداری (Sig)	۱ ۰/۹۳۳ * / ۰۰۰	* معناداری در سطح احتمال ۰/۰۱

منبع: یافته‌های تحقیق

آزمون فرضیه دوم

«به نظر می‌رسد شهرستان ورزقان دارای توانمندی‌های فراوان اجتماعی و طبیعی در جذب گردشگر را دارد». برای آزمون فرضیه دوم نیز، از آنجایی که هردو متغیر مستقل (توسعه گردشگری در ورزقان) و وابسته (توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی) در سطح رتبه‌ای اندازه‌گیری شده‌اند، لذا برای سنجش رابطه بین این دو متغیر از آزمون رتبه‌ای اسپیرمن استفاده شده است (جدول شماره ۱۴).^{۱۴}

جدول شماره ۱۴: متغیرها و شاخص‌های مورد سنجش

متغیر	شاخص‌ها
توانمندی‌های طبیعی و اجتماعی	رفتار و برخورد شهروندان و اهالی محل
	دسترسی به آب سالم
	پاکیزگی محیط
	رضایت از وضعیت پاکیزگی
	وجود افراد آموزش‌دیده و متخصص در مورد گردشگری

منبع: یافته‌های تحقیق

وضعیت پاسخگویان از نظر نمره‌های اکتسابی در شاخص توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول شماره ۱۵، ۳۰ نفر نمره ۱۵-۷ گرفته‌اند که ۷/۶ درصد از کل پاسخگویان را به خود اختصاص داده‌اند. ۷۱ نفر نمره ۱۵-۲۳ گرفته‌اند که ۱۷/۱ درصد از پاسخگویان را شامل می‌شوند. ۲۲۲ نفر نمره ۲۳-۳۱ کسب کرده‌اند که ۵۷/۶ درصد از کل پاسخگویان را دربرمی‌گیرند. ۷۱ نفر نیز نمره ۳۱-۳۸ کسب کرده‌اند که ۱۸/۷ درصد پاسخگویان را شامل می‌شوند.

جدول شماره ۱۵: توزیع فراوانی پاسخگویان به تقسیک میزان نمره‌های اکتسابی در شاخص توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی

نمرات	فراوانی	درصد فراوانی تجمعی	درصد فراوانی	درصد فراوانی
کم (۷-۱۵)	۳۰	۶/۷	۶/۷	۶/۷
متوسط (۲۳-۱۵)	۷۱	۱۷/۱	۱۷/۱	۷/۲۳
زیاد (۳۱-۲۳)	۲۲	۵۷/۶	۵۷/۶	۸۱/۳
بسیار زیاد (۳۸-۳۱)	۷۱	۱۸/۷	۱۸/۷	۱۰۰
کل	۳۸۱	۱۰۰	۱۰۰	-

منبع: یافته‌های تحقیق

نتایج به دست آمده در جدول شماره ۱۶ نشان می‌دهد ضریب همبستگی بین دو متغیر «توسعه گردشگری در ورزقان» و «توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی»، در سطح اطمینان ۹۵ درصد برابر با ۰/۹۴۷ معنی دار است. این بدان معنی است که همبستگی مثبت قوی بین این دو متغیر وجود دارد؛ و بین توسعه گردشگری در ورزقان و توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی رابطه معناداری وجود

دارد، یعنی هرچه توامندی‌های اجتماعی و طبیعی افزایش یابد توسعه گردشگری در ورزقان نیز افزایش خواهد یافت؛ لذا فرضیه فوق تائید می‌شود.

جدول شماره ۱۶: ضریب همبستگی اسپیرمن برای توسعه گردشگری و توامندی‌های اجتماعی و طبیعی

توسعه گردشگری	توامندی‌های اجتماعی و طبیعی	توامندی‌های اجتماعی و طبیعی همبستگی اسپیرمن معناداری (sig)
۰/۹۴۷ *۰/۰۰۰	۱	توسعه گردشگری همبستگی اسپیرمن معناداری (sig)
۱	۰/۹۴۷ *۰/۰۰۰	توامندی‌های اجتماعی و طبیعی

منبع: یافته‌های تحقیق *معناداری در سطح احتمال ۰/۰۱

آزمون فرضیه سوم

«به نظر می‌رسد بین مدیریت شهرستان ورزقان و توسعه گردشگری در شهرستان ورزقان رابطه معناداری وجود دارد.» برای آزمون فرضیه سوم نیز از آنجایی که هردو متغیر مستقل (توسعه گردشگری) ووابسته (مدیریت شهرستان ورزقان) در سطح رتبه‌ای اندازه‌گیری شده‌اند، لذا برای سنجش رابطه بین این دو متغیر از آزمون رتبه‌ای اسپیرمن استفاده شده است (جدول شماره ۱۷).

جدول شماره ۱۷: متغیرها و شاخص‌های موردسنجش

شاخص‌ها	متغیر
وضعیت امکانات خرید	مدیریت شهرستان
نحوه برخورد نیروی انتظامی	
مدیریت گردشگری شهرستان ورزقان	
میزان تبلیغات جاذبه‌های گردشگری	
تعداد و کیفیت مکان‌های فروش مواد غذایی	
وضعیت قیمت مواد غذایی	
میزان رضایت از تبلیغات جاده‌ای و هدایت و راهنمایی گردشگران	
میزان رضایت از امکانات و خدمات رفاهی و اقامتی	
میزان رضایت از نحوه مدیریت	
رضایت کلی از سفر به شهرستان ورزقان	

منبع: یافته‌های تحقیق

وضعیت پاسخگویان از نظر نمره‌های اکتسابی در مدیریت

با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول شماره ۱۸، ۲۵ نفر نمره ۲۱-۱۲ گرفته‌اند که ۶/۶ درصد از کل پاسخگویان را به خود اختصاص داده‌اند. ۵۱ نفر نمره ۲۹-۲۱ گرفته‌اند که ۱۳/۴ درصد از پاسخگویان را شامل می‌شوند. ۲۱۳ نفر نمره ۳۸-۲۹ کسب کرده‌اند که ۵۵/۹ درصد از کل پاسخگویان را در بر می‌گیرند. ۷۴ نفر نیز نمره ۴۷-۳۸ کسب کرده‌اند که ۱۹/۴ درصد پاسخگویان را شامل می‌شوند. همچنانی ۱۸ نفر از پاسخگویان نمره ۵۵-۴۷ گرفته‌اند که ۴/۷ درصد از کل پاسخگویان را در بر می‌گیرند.

جدول شماره ۱۸: توزیع فراوانی پاسخ‌گویان به تفکیک میزان نمره‌های اکتسابی در شاخص مدیریت

درصد فراوانی تجمعی	درصد فراوانی	فراوانی	نمرات
۶/۶	۶/۶	۲۵	بسیار کم (۲۱-۱۲)
۹/۱۹	۱۳/۴	۵۱	کم (۲۹-۲۱)
۹/۷۵	۹/۵۵	۲۱۳	متوسط (۳۸-۳۹)
۳/۹۵	۴/۱۹	۷۴	زیاد (۴۷-۳۸)
۱۰۰	۷/۴	۱۸	بسیار زیاد (۵۵-۴۷)
-	۱۰۰	۳۸۱	کل

منبع: یافته‌های تحقیق

نتایج به دست آمده در جدول ۱۹ نشان می‌دهد ضریب همبستگی بین دو متغیر «توسعه گردشگری در ورزقان» و «مدیریت شهرستان ورزقان»، در سطح اطمینان ۹۵ درصد برابر با ۰/۹۶۱ معنی دار است. این بدان معنی است که همبستگی مثبت قوی بین این دو متغیر وجود دارد؛ و بین توسعه گردشگری در ورزقان و مدیریت شهرستان ورزقان رابطه معناداری وجود دارد، یعنی هرچه سطح مدیریت شهرستان ورزقان افزایش یابد توسعه گردشگری در ورزقان نیز افزایش خواهد یافت؛ لذا فرضیه فوق تائید می‌شود.

جدول شماره ۱۹: ضریب همبستگی اسپیرمن برای توسعه گردشگری و توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی

توسعه گردشگری	توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی	مدیریت شهرستان ورزقان همبستگی اسپیرمن معناداری (Sig)
۰/۹۶۱ *۰/۰۰۰	۱	توسعه گردشگری همبستگی اسپیرمن معناداری (Sig)
۱	۰/۹۶۱ *۰/۰۰۰	مدیریت شهرستان ورزقان همبستگی اسپیرمن معناداری (Sig)

منبع: یافته‌های تحقیق *معناداری در سطح احتمال ۰/۰۱

جدول شماره ۲۰، جدول ANOVA کل مدل را مشخص می‌کند. به طور کلی اگر سطح معناداری آماره F کمتر از ۰/۰۵ باشد آنگاه متغیرهای مستقل به خوبی تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کنند. در صورتی که این مقدار بزرگ‌تر از ۰/۰۵ باشد، آنگاه متغیرهای مستقل، تغییرات متغیر وابسته را تبیین نمی‌کنند. همان‌گونه که اطلاعات جدول نشان می‌دهد، مقدار F برابر است با ۳۰۳۲/۵۴ و سطح معناداری آن برابر است با ۰/۰۰۰. بنابراین چون سطح معنی داری آن کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد، مدل معنادار است.

جدول شماره ۲۰: جدول ANOVA

Model	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	sig (معناداری)
رگرسیون باقیمانده	۸۸۲۱/۷۵	۳	۰/۹۳۱	۳۰۳۲/۵۴	۰/۰۰۰
کل	-	۳۸۰	-	-	-

منبع: یافته‌های تحقیق

جدول شماره ۲۱، در خروجی رگرسیون چند متغیره، جدول ضرایب نام دارد و بتاها را گزارش می‌کند. بتاها همان ضرایب استاندارد شده هستند. هر چه بتا (t) و تی ($Beta$) بزرگ‌تر و سطح معناداری کوچک‌تر باشد بدین معنی است که متغیر مستقل تأثیر شدیدتری بر متغیر وابسته دارد. مثلاً در جدول فوق با توجه به اطلاعات ارائه شده متغیر توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی تأثیر بیشتری نسبت به دو عامل دیگر بر توسعه گردشگری در شهرستان ورزقان داشته است.

جدول شماره ۲۱: ضرایب یا بتاها

(معناداری)	T	ضرایب استاندارد		روش
		بتا	خطای استاندارد	
۰/۰۰۰	۰/۸۸۵ ۸/۶۱ ۱۷/۹۳ ۶/۰۱	۰/۲۹۳ ۰/۴۵۷ ۰/۲۶۵	۰/۲۶۰ ۰/۰۴۶ ۰/۰۱۹ ۰/۰۲۷	۰/۲۳۰ ۰/۳۹۴ ۰/۳۴۷ ۰/۱۶۰
				ثبت امکانات ارتباطات توانمندی اجتماعی و طبیعی مدیریت شهرستان ورزقان

منبع: یافته‌های تحقیق

نتیجه‌گیری

با آغاز قرن بیستم با توجه به دگرگونی‌های وسیعی که در اوضاع اقتصادی، اجتماعی و صنعتی روی داد گرایش به ایجاد تنوع در محیط زندگی، گردشگری را گسترش داد و امروزه گردشگری دیگر به تعداد انگشت‌شمار خانواده‌های مرفه نمی‌رسد. انسان امروزی برای فرار از آلودگی صوتی، دغدغه‌های روزمره و تجدید قوای روحی به مسافرت اقدام می‌کند و این امر در کنار فوایدی چون توسعه اقتصادی، مضراتی چون تهاجم فرهنگی و تخریب محیط‌زیست را نیز به همراه دارد. کشور ایران دارای تنوع آب و هوایی بوده که باعث شده جاذبه‌های فراوان گردشگری پدید آید. استان آذربایجان شرقی به جهت استقرار در منطقه شمال غرب کشور و دارا بودن هر چهار فصل، دارای قابلیت‌های فراوان گردشگری است. وجود چشم‌اندازهای کم‌نظیر و استثنایی مانند آیشواره‌ها، رودخانه‌ها، سراب‌ها و چشمه‌سارهای فراوان، غارها، جنگل‌های انسوه، تفریحگاه‌ها و ارتفاعات زیبا و برف‌گیر، آثار و بنای‌های تاریخی و مذهبی و نیز فرهنگ، رسوم و مراسم آیینی مختلف و متنوع تنها قسمتی از قابلیت‌های گردشگری شهرستان ورزقان است و در صورت فراهم نمودن زیرساخت‌های لازم گردشگری، می‌تواند موجب گسیل خیل عظیمی از گردشگران داخلی و خارجی را فراهم آورد.

این پژوهش از جمله اولین پژوهش‌هایی است که در سطح شهرستان ورزقان به طور انحصاری به موضوع گردشگری پرداخته است. انجام چنین پژوهشی، بر افزایش میزان آگاهی از سطح توسعه گردشگری در شهرستان ورزقان، امکان برنامه‌ریزی هر چه منسجم‌تر برای استفاده از جاذبه‌های گردشگری شهرستان ورزقان و شناساندن آن‌ها در سطح کشور به توسعه اقتصادی شهرستان ورزقان و درنهایت توسعه شهرستان ورزقان خواهد انجامید که این توسعه در سطح توسعه استانی و کشور نیز تأثیر هرچند اندکی خواهد گذاشت که همه و همه وجود چنین پژوهشی را تأیید می‌کند.

با توجه به تجزیه و تحلیل آماری و یافته‌های حاصل از پرسشنامه مشخص شد که گردشگران شهرستان ورزقان از لحاظ وضعیت جنسی بیشتر مرد، از لحاظ گروه سنی در دامنه سنی ۲۸-۳۳، وضعیت شغلی کارمند، وضعیت محل سکونت درون استانی که ۹۰ درصد از پاسخ‌گویان را شامل بوده است، از نظر محل اقامت، شهری، وسیله مورد استفاده‌شان وسیله نقلیه شخصی، از لحاظ میزان بازدید از مکان‌های گردشگری بیشتر از چهارمین بارشان بوده‌اند که به شهرستان ورزقان سفر می‌کرده‌اند و از نظر تحصیلات دارای مدرک لیسانس بوده‌اند همچنین گردشگران شهرستان ورزقان (۱۶۱ نفر از

جامعه آماری مورد مطالعه)، رضایت خود از شاخص‌های امکانات ارتباطی را به‌طور «متوسط» اعلام کرده‌اند، رضایت آنان (۱۲۲ نفر از جامعه آماری) از شاخص‌های توانمندی‌های اجتماعی و طبیعی «زیاد» بوده، همچنین رضایتشان (۲۱۳ نفر از جامعه آماری) از شاخص‌های مدیریت شهرستان ورزقان به‌طور «متوسط» بوده است.

منابع

- اداره امور سیاحتی استان آذربایجان شرقی (۱۳۸۰). جاذبه‌های سیاحتی، زیارتی و تاریخی استان آذربایجان شرقی.
 - اسلامی پریخانی، صدیف (۱۳۸۸). برنامه‌ریزی توسعه پایدار گردشگری در شهرستان مشکین‌شهر، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه اصفهان، اصفهان.
 - اسماعیلی، صالح (۱۳۷۸). آذربایجان شرقی و شیوه‌های جذب گردشگر، معاونت پژوهشی وزارت ارشاد.
 - دخیلی کهنموبی، جواد (۱۳۸۲). راهکارهای توسعه گردشگری در استان آذربایجان شرقی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تبریز، تبریز.
 - دیلمانی، فریدون (۱۳۷۸). گسترش جهانگردی در ایران به‌جای فروش نفت، انتشارات چشم‌انداز، تهران.
 - رستمی، عبدالواحد (۱۳۸۹). شناسایی و ارزیابی توانمندی‌های جاذبه‌های اکو توریستی در راستای توسعه پایدار شهری با استفاده از مدل‌های GIS (مورد نمونه شهرستان سردهشت)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تبریز، تبریز.
 - رضوانی، علی‌اصغر (۱۳۷۴). جغرافیا و صنعت گردشگری، چاپ اول، انتشارات دانشگاه پیام نور، تهران.
 - زنده دل، حسن (۱۳۷۱). مطالعات و برنامه‌ریزی صنعت توریسم استان آذربایجان شرقی، سازمان برنامه و بودجه استان.
 - زنده دل، حسن (۱۳۷۲). مجموعه راهنمای جامع ایرانگردی - استان آذربایجان شرقی. سازمان برنامه و بودجه استان.
 - سازمان هواشناسی کشور (۱۳۷۹). طرح توسعه گردشگری استان‌ها.
 - طرح توسعه شهرستان ورزقان (۱۳۸۵). سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان آذربایجان شرقی.
 - کاخکی، علی (۱۳۸۵). اقتصاد و بوم‌شناسی (مرزهای نو و توسعه پایدار)، انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد.
 - کاظمی، مهدی (۱۳۸۰). فرهنگ زیربنای جهانگردی پایدار در ایران، ویژه‌نامه اقتصاد و مدیریت، مجله دانشکده علوم انسانی دانشگاه سیستان و بلوچستان.
 - محلاتی، صلاح الدین (۱۳۸۰). درآمدی بر جهانگردی، انتشارات دانشگاه شهید بهشتی، تهران.
 - ولی‌زاده، حمید (۱۳۸۵). چالش‌های فراروی صنعت گردشگری در ایران با تأکید بر کلان شهر تبریز، پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه تبریز دانشکده علوم انسانی و اجتماعی گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری.
- hall, pitter. 1993. towards sustainable live and innovative cities for 21 century in proceddding of the third world confrences of the world capitals.canada.
- Intosh, k.w. and goeldone. 1990. Tourism, principles, practices and philosophies, newyork. mock, milleo, etal. 1993. analysis of landuse views for visual impact in association for geographical information systems conffference procceding.england.

Journal of Heritage and Tourism